

et eorum esse habentur a *toto* et ab hypostasi. Quare licet humanitatis Christi sit propria creata existentia, ipsa tamen existens humanitas est Verbi et habetur a Verbo. «Necesse est, inquit, quod ea, quae ad naturam pertinent in Christo, sint duo; quae autem pertinent ad hypostasim, sint unum tantum. *Esse* autem pertinet et ad naturam et ad hypostasim; ad hypostasim quidem sicut ad id, *quod habet esse*; ad naturam autem sicut ad id, *quo aliquid habet esse* » 3. q. 17. a. 2. «*Ens subsistens est, quod habet esse tamquam eius quod est, quamvis sit naturae vel formae tamquam eius, quo est; unde nec natura rei nec partes eius proprie esse dicuntur, si esse praedicto modo accipiatur, sed suppositum completum, quod est secundum omnia illa... Quando ergo compositum ex materia et forma est per se subsistens, acquiritur ex forma illi composito esse absolutum per se, quando autem non est per se subsistens, non acquiritur esse (praedicto modo h. e. ut quod per se est), sed subsistenti, cui adiungitur, acquiritur respectus secundum esse ad hoc, quod ei additur... Ita dico quod anima in Christo non acquirit proprium esse humanae naturae (ut haec per se subsistens sit), sed Filio Dei acquirit respectum secundum suum esse (hypostaticum, et ut quod est) ad naturam humanam* » 3. dist. 6. q. 2. a. 2. ad 1. Qui haec perpenderit, maximam videbit inter diversa loca s. Thomae consensionem, et nullam reperiet difficultatem in citatis locis, ex quibus theologi nonnulli evincere conantur, iuxta doctrinam Angelici humanam naturam non aliam quam divinam Verbi existentiam formaliter existere, et hoc sensu *unum esse* Christi intelligi oportere. Lege Suarez disp. 36; Vasquez disp. 71; Ysambert. ad 3. q. 17. disp. unie.; Card. de Lugo disp. 24; Tiphani. de hypostas. c. 33-35.

CAPUT V.

DE CONSECTARIIS QUAE EX UNITATE PERSONAE IN DUABUS NATURIS
CONSEQUUNTUR, DIRECTE SPECTATA UNITATE PERSONAE

THESIS XXXV.

De sensu catholico, quo dicta est « una natura Verbi incarnata. »

« Celebri effato *una natura Verbi incarnata*, ut a s. Cyrillo et ceteris dei ceptis Patribus usurpatum est, non exprimitur divinae naturae cum humana confusio in unam naturam; sed declaratur substantialis unitas Christi, eo quod Verbum subsistens in divina natura absque sui mutatione subsistit etiam in assumpta carne seu natura humana. »

I. Si de origine quaeritur huius, de quo agimus effati, non satis constat, utrum ante Cyrillum ab aliquo doctore catholico, forte ab Athanasio, usurpatum fuerit (vid. Petav. l. IV. c. 6. n. 4. sqq.); Cyrillus autem illud frequenter opposuit divisioni Nestorianae. « Una natura dei Verbi incarnata » ep. 1. ad Success. T. V. P. II. p. 137 (1) et alibi; « una natura Filii sed incarnata » ep. 2. ad Success. ibi p. 143 (2); « una natura Filii utpote unius verum inhumanati et incarnati » ad Acac. Melit. ib. p. 115 (3); « unus Filius et una eius natura, licet factus est in assumptione carnis intelligentem animam habentis » dialog. quod unus Christus ib. P. I. p. 735 (4). Quare Cyrillus et Patres alii post ipsum hanc dictionem magni fecerint, et quis sit catholicus eius sensus, melius intelligitur ex doctrina opposita Nestorii, quam haec formula directe damnant.

Nestorius *naturam singularem* quamlibet putavit esse per se subsistentem; unde sicut Verbum est natura divina,

(1) Ένα φαιεν υιον, και ως οι πατερες ειρηνασι, μιαν φωνη του θεου λογου οσαρκωμενην.

(2) Αληθως ενωδεις μιαν ημιν ιδιην υιου φωνη, πλην, ως ειρη, οσαρκωμενην.

(3) Δυο μεν φωνεις ηνωσθαι φαμεν, μετα δε γη την ενωσιν, ως ανθρωπινης ηδη της εις δυο διατομης, μιαν ειναι πιστευομεν την του υιου φωνη, ως ενος, πλην ενανθρωπωσεντος και οσαρκωμενου.

(4) Ένα γη μεν υιον και μιαν αυτου φωνη ειναι φαμεν, και ει εν προσληφαι γενεσθαι σαρκος ψυχην εχουσης την νοεραν.

quae subsistit sub formali hac ratione Verbi, ita etiam naturam humanam in Christo posuit per se subsistentem ut hunc hominem Iesum distinctum a Verbo, hocque sensu frequenter locutus est de divinitate et humanitate, de divina et humana natura et de duabus naturis in Christo, ut videretur oppugnare tantum Apollinaris et Arianam haeresim unam Christi naturam ex duabus compositam asserentium, cum tamen re ipsa nomine duarum naturarum duos distinctos per se subsistentes, Deum Verbum seorsum et hominem seorsum, induceret (vide supra p. 193). Contra fraudulentam hanc divisionem Cyrillus docet unam esse naturam Verbi *per se subsistentem*, etiam quando huic subsistenti propria facta est per assumptionem caro seu natura humana. Quia namque Verbum subsistens in divina natura et identificatum cum divina natura in se manet extra omnem mutationem unus subsistens etiam carne assumpta, caro autem ei accedit non ut in se subsistens sed ut aliquid ipsius Verbi habentis et quodam modo ut accidens ad subiectum (vide supra p. 296), aptissime dicitur *in recto* « una natura Verbi, » et caro ei facta propria *in obliquo* indicatur per participium « incarnata. » Videlicet non sunt duae naturae *per se subsistentes* Deus et homo sensu Nestoriano, sed per se subsistens natura est natura divina quatenus identificata cum Verbo, et haec *per se subsistens natura Verbi* manet una natura *per se subsistens*, etiam dum habet carnem ut suam et est cum sua carne, quia caro non est natura *per se subsistens*, sed est aliquid per se subsistentis.

Contra vero quando non quaeritur, quis sit Christus, utrum unus an secundum Nestorii divisionem duo sint Deus seorsum et homo seorsum; sed quando explicandum est, quid sit Christus, et quae ratio quaeque proprietates sint indicatae illo participio « *incarnata*, » Cyrillus in locis omnibus, ubi illa locutione usus est, declaravit disertissime, naturam humanam, dummodo non intelligatur cum Nestorio natura per se et seorsum subsistens, esse omnino integram cum omnibus suis proprietatibus et distinctam ac diversam a natura divina.

1°. Hic quem exposuimus, sensus Cyrilli in usurpanda illa

formula manifestus est ex eius epistolis ad Acacium Melitense, ad Eulogium, ex 1^a et 2^a ad Successum Diocaesareae etc. Postquam Cyrillus communionem inierat cum Iohanne Antiocheno et ceteris orientalibus Episcopis, quamvis hi recusarent illum modum loquendi, « unam esse Verbi naturam incarnatam, » a pluribus accusatus est sanctissimus praesul, ac si Nestoriano errori aliquid concessisset. Propterea in epistolis citatis et se et orientalium fidem a suspicionibus liberare necesse habuit, qua occasione sensum illius dicti saepe et multis declarat. Sic ep. ad Acacium Melit. p. 114 sqq. primum exponit doctrinam Nestorii, qui « naturarum copulationem adstruit ita, ut in homine dicat esse Deum, et hominem esse coadorandum propter Deum coniunctum, Deum Verbum seorsum docens et hominem seorsum. » Haeresi opponit deinde fidem orientalium. « Ille duos Christos manifesto docet, hi vero unum Christum et Filium et Deum et Dominum se adorare profitentur, eundem ex Patre secundum divinitatem et ex s. Virgine secundum humanitatem. *Duarum enim naturarum unionem factam esse dicimus, sed unum Christum et unum Filium et unum Dominum perspicue profitemur..... et ineffabiliter factam esse vere unionem indivisam rerum dissimilium.....* Dei Verbum ex s. Virgine carnem accepisse, constanter affirmamus. Hoc igitur modo *ea, ex quibus est unus Filius ac Dominus Iesus Christus, consideratione complexi duas naturas dicimus unitas esse, post unionem vero utpote sublata iam divisione in duos, unam credimus esse Filii naturam, utpote unius, sed inhumanati et incarnati. Cum vero Deus Verbum inhumanatus et incarnatus dicitur, procul abiciatur conversionis suspicio, mansit enim quod erat, agnoscat autem a nobis unio omnino citra confusionem.* » Tum adfert obiectionem adversariorum, quod orientales aperte dicant, duas naturas, et secundum has praedicata divina et humana dispertienda esse affirmant; hoc autem contrarium esse ipsius Cyrilli anathematismis adversus Nestorium, ubi eos damnaverat, qui dispertiant praedicata duabus personis sive hypostasibus. Respondet Cyrillus: « quamvis eos damnemus, qui voces ita secerunt,

ut alias seorsum Deo Verbo ex Patre nato, alias rursus seorsum homini ex muliere orto adscribant; vocum tamen differentias nullatenus sustulimus. *Una enim manifesto (ὁμολογουμένως) est Verbi natura, sed eam incarnatam et humanatam esse nominamus, ut iam dixi. Quo autem modo incarnata sit et humanata, si quis curiosius inquiret, videbit ipsum de Deo Deum Verbum formam servi accepisse et in similitudinem hominum factum esse, sicut scriptum est; et secundum hoc ipsum ac solum intelligetur naturarum sive substantiarum differentia (1); non enim ullatenus idem sunt in naturali qualitate divinitas et humanitas; alioquin quomodo Verbum, cum Deus erat, exinanitum est, seipsum ad minorationem demittens h. e. ad nostras condiciones? Cum igitur incarnationis modus studiose inquiretur, duo ineffabiliter et inconfuse inter se coniuncta secundum unionem mens humana plane videt, verum unita neitquam disiungit, sed ex illis duobus unum Deum et Filium et Christum et Dominum esse credit et convenienter admittit. At vero Nestorii prava sententia..... duas quidem naturas nominat, eas vero ab invicem divellit Deum seorsum ponens et iidem hominem seorsum... Antiocheni autem fratres ea, ex quibus Christus intelligitur, simplici et sola consideratione complectentes naturarum quidem dixerunt differentiam, quia, ut dixi, non idem sunt in naturali qualitate divinitas et humanitas, unum vero Filium et Christum et Dominum et ut vere unius unam eius personam esse dicunt..... nec physicam admittunt divisionem, sicut infelicium commentorum auctori visum est. »*

2°. Sicut ex una parte propter pacem initam cum orientalibus querelae adversus Cyrillum excitatae sunt, quod doctrinam de « una natura Verbi incarnata » mollius vindicasset, ut zelum non secundum scientiam habentibus visum erat; ita ex parte altera tum a Nestorianis et ab orientalibus, quandiu Nestorio favebant, tum a recentioribus quibusdam propter ipsam illam formulam s. Pater vehementius

(1) Φυσικὴν ἕνωσιν ὑποστάσεων διαφορά. Habes hic aliud exemplum evidens latioris significationis nominis hypostasis apud Cyrillum, de qua superius diximus p. 176.

accusatus est erroris monophysitarum. Immo hac formula in alienum sensum detorta, et Cyrilli auctoritate Eutychiani omnes potissimum tueri consueverunt suam haeresim, a primo suo ortu usque ad nostram aetatem; quam vero inique id agatur, patet ex dictis, et ex locis singulis facile demonstrari posset. Appellabimus ad solam ep. 2. ad Successum. Recenset ibi Cyrillus quadruplicem objectionem adversus locutionem, qua dicitur « una natura Verbi incarnata. » Inde enim consequi aiebant fautores Nestorii, a) Verbum passum esse in sua divina natura; tum b) factam esse naturarum confusionem, subtracta quodammodo natura humana; insuper c) eo ipso humanam naturam non esse perfectam, et Christum humanitate non esse nobis consubstantialem; d) denique negari nullo modo posse duas naturas subsistentes, si Christus vere in humana natura integra pro nobis passus est.

Respondet Cyrillus ad primum. « Quando dicitur una natura Verbi incarnata per hoc additum *incarnata* inducitur tota ratio oeconomiae in carne, non enim aliter incarnatus est Filius Dei, quam quod formam servi accipiens nobis similis factus est, caro autem est ipsum subiectum (principium quo), circa quod passio versabatur, quamvis Verbum ipsum in carne passum sit, quia ei proprium factum est corpus. » Ad alterum. « Cum unus sit Filius illud vere et naturā ex Patre Verbum, quod deinde secundum assumptionem carnis homo prodiit, non propterea in duas personas duosque Filios dividitur, cum unus permanserit non tamen sine carne aut sine corpore, sed ipsum proprium habens. Neque vero propterea in carnis naturam transit Verbi natura, nec vicissim carnis natura in naturam Verbi; sed cum *utrumque in sua naturali proprietate permaneat et consideretur, ineffabiliter unitum unam nobis exhibet naturam Filii sed, ut diximus, incarnatam. Nec subtracta est aut imminuta hominis natura; ad ostendendum enim quod homo sit factus, sufficit illud additum, quod incarnatus est.* » Ad tertium. « Si dicentes unam naturam Verbi, tacuissimus et non adiunxissemus illud *incarnatam*, esset forte illorum oratio non inepta, dum interrogare se simulant: ubinam est in humanitate perfectio,

aut quomodo realiter extat illa nostra essentia? *sed quia illa in humanitate perfectio demonstrata est, dum dicimus incarnatam*, desinant baculo inniti arundineo. » Ad quartum responsionis summa est: ideo Nestorianos urgere duas naturas subsistentes, licet dicant indivisas, quia unionem non recte intelligentes ponunt naturam humanam *seorsum*, in se totam, et per se (*ἕνα μέρος, ὁλοτρόπως, καὶ ἰδικῶς*) consistentem; contra vero ideo a se urgeri unam naturam Verbi sed incarnatam, quia « quamvis in Emmanuele humanitatis natura et divinitatis dicatur, ipsa tamen unitas propria facta est Verbi, et unus Filius intelligitur cum ipsa » (ipsam habens, in ipsa subsistens). Malle autem se cum s. Petro (1. Pet. IV. 1) dicere *carne* passum, quam *in natura* humanitatis; quamvis enim per se hoc plane idem sit, cavendas esse tamen fraudes Nestorianorum, qui *naturam* accipiunt pro subsistente per se et seorsum. « Cum divina Scriptura dicat *carne passum* (sunt verba Cyrilli), satius est etiam nos ita loqui potius quam *in natura humanitatis*, quamvis haec locutio, nisi perverse a quibusdam ita diceretur, nihil omnino violaret rationem mysterii. Quid enim aliud est *natura humanitatis* nisi caro animata anima intelligente, secundum quam fatemur Dominum carne passum esse? Omnino ergo extra rem urgent illud, quod passum est in natura humanitatis, videlicet seiungentes ipsam a Verbo et seorsum per se ponentes, ut duo intelligantur et non iam unus incarnatus et inhumanatus ille a Deo Patre *λογος*. Quod addunt *indivise*... apud ipsos secundum vaniloquia Nestorii alio modo intelligitur; aiunt enim aequalitate honoris et consensione voluntatis et auctoritate a Deo Verbo indivisum esse hominem, in quo ille habitavit. » Sequitur deinde apologia pro orientalibus, transcripta ad verbum ex epistola ad Acacium, quam paulo ante dedimus. Orientalibus enim duas naturas Christi doctibus consensit Cyrillus, quia recte intellexerunt duas naturas esse unius et eiusdem personae, non autem esse humanam naturam seorsum per se subsistentem.

Doctrina igitur Cyrilli et explicatio dogmaticae formulae, de qua agimus, ex hucusque allatis testimoniis ad haec

revocatur. a) Non sunt duae naturae *per se consistentes divisim et seorsum* Deus et homo, ut Nestorius duas assererat naturas. Hoc ergo sensu si *natura* intelligitur, una est natura Verbi, sed incarnata; manet enim unus per se subsistens Deus Verbum, unus Dei Filius etiam assumpta carne. b) Caro intelligitur integra humana natura cum omnibus suis proprietatibus. Quia vero ea non est per se subsistens homo sed facta propria Verbi assumptis, consultius est ob fraudes Nestorianorum, ut in recto exprimat per se subsistens *natura Verbi*, et in obliquo per participium (*incarnata*) significetur natura humana, et postremo illa per se subsistens natura Verbi declaretur *una*, etiam dum est incarnata et habens suam carnem, quo efficacius definiatur substantialis unitas Christi, seu unus subsistens in natura divina per identitatem et in humana natura secundum liberam assumptionem. Unde existit formula: Christus est « una natura Verbi sed incarnata. » c) Si nomine naturae intelligantur rei quidditas et essentia et proprietates naturales, non adsignificata humanae naturae subsistentia per se et seorsum, confessio est prorsus catholica, duas esse naturas unius et eiusdem personae. Ideo Catholici auctore et hortatore Cyrillo sub hac fidei professione cum orientalibus pacem inierunt.

3°. Ad sensum eundem formula Cyrilli definita est adversus monophysitas a Concilio et PP. subsequentibus. Ita in Conc. V. can. VIII. « Si quis... unam naturam Dei Verbi incarnatam dicens, non sic ea accipit, sicut Patres docuerunt, quod ex divina natura et humana, unionem secundum hypostasim facta, unus Christus constitutus est; sed ex talibus vocibus unam naturam seu essentiam deitatis et carnis Christi inducere conatur; talis anathema sit » (Hard. III. p. 197). Confer canon. IX. in confess. Iustiniani (ib. p. 305), et Conc. Lateran. sub Martino I. canonem V. (ib. p. 922), qui ita habet: « si quis secundum ss. Patres non confitetur proprie et secundum veritatem unam naturam Dei Verbi incarnatam, per hoc, quod *incarnata* dicitur, nostram substantiam perfecte in Christo Deo et indimute significatam, condemnatus sit. »

II. De sensu locutionis complexae « una natura Verbi » satis constat ex dictis, significari scilicet ipsam hypostasim divinam, quae una est etiam *incarnata*. Unde Cyrillus ipse plane synonymia habet haec tria: natura Verbi, hypostasis Verbi, Verbum ipsum. « Unio secundum hypostasin, inquit, nihil aliud significat nisi id tantum, quod *Verbi natura, sive hypostasis*, id est *ipsum Verbum* (ἡ τοῦ λόγου φύσις, ἣν οὐκ ὑποστάσις, ὁ ἐστὶν αὐτός; ὁ λόγος) humanae naturae vere unitum, absque omni conversione et confusione unus intelligatur et sit Christus, idem ipse Deus et homo » Defens. anathem. 2^a. cont. Theodoret. Attamen licet constet de sensu termini complexi, est tamen iam apud veteres aliqua explicationis diversitas quoad *modum significandi*. Omnes nimirum fatentur, significari hypostasin, sed non omnes consentiunt, *quomodo* hac locutione « *natura Verbi* » significetur hypostasis (vid. Petav. l. IV. c. 7). Alii videntur simpliciter dicere *naturam* in hac et nonnullis aliis Patrum locutionibus sumi pro persona, alii, ut ceteris clarius ac distinctius s. Ioannes Damasc. (Fid. orth. l. III. c. 11), id negant, et merito quidem.

Natura divina potest spectari, immo necessario spectatur ut subsistens. At vero ita considerari potest tripliciter: vel a) solum in confuso et absque determinatione personae huius aut illius, unius vel plurium personarum, eo modo quo Deum solo lumine rationis cognoscere valemus; vel b) in personis distinctis potest natura divina spectari ut identificata cum tribus, et subsistens ut Pater simul et ut Filius et ut Spiritus Sanctus, sicut ex revelatione cognoscitur Sancta Trinitas unus Deus universorum principium, praeter quod aliud non est (Conc. Later. IV); vel denique c) potest natura spectari, sub formali ratione qua tenus identificatur cum una determinata persona seu, quod idem est, ut formaliter in una determinata persona subsistens. Ita *natura Filii* seu Verbi est hypostasis, non quod nomen *natura* per se et absque addito sumatur in significatione hypostaseos, sed quod per appositum nomen personale *Filii* aut *Verbi* natura declaratur ut identificata cum Filio, et quatenus formaliter subsistit ut *Filius*;

hypostasis enim Filii vel simpliciter Filius aut Verbum non est aliud, quam ipsa natura divina sub hac formali ratione subsistens. « Quando dico, *substantia*, significo id quod commune est Trinitatis; quando autem cum adiectione, *substantia Patris* (vel Filii), solam substantiae illius personam (significo)... Erit igitur una eademque simplex natura et *incarnata ut Filii*, et non incarnata ut Patris et Spiritus Sancti » Rusticus diacon. cont. Acephal. Galland. T. XII. p. 58. 66. Eodem modo explicandae sunt Patrum locutiones, quibus dicitur « Maria genuisse *divinitatem Filii sed incarnatam*; » « ex Deo Patre sine initio *genita Verbi Dei natura, secundum carnem temporaliter concepta* » etc. (1). Vide Petav. l. IV. c. 8; l. VI. c. 8. n. 3; Suarez disp. VII. sect. 2. §. ultima; cl. Newman in adversariis litterariis « Atlantis » mense Iulii 1858. p. 336 sqq. (2).

Corollarium 1. Quando SS. PP. docent, humanam naturam in Christo *deificatam* esse, imprimis illud expressum volunt, quod humana natura facta est natura Dei Verbi, ut Deus sit homo et hic homo Iesus sit verus Deus. « Intelligas aliam esse rationem carnis (σαρκός μὲν ἕτερος; ὁ λόγος) et aliam divinitatis; nequaquam enim illam Verbi carnem dicimus factam esse divinitatem, sed *potius divinam, utpote illius propriam*. Nam si hominis caro humana dicitur, quid prohibet *divinam dicere illam, quae est Dei Verbi caro?* Quid igitur irrides et exprobras ἀποθῆσθαι sanctae illius

(1) Potest nomen naturae vel essentiae ita determinari ad unam personam addito solum caractere notionali, quemadmodum Patres aliquando dicunt: Filius est essentia genita; essentia, quae de essentia nascitur etc. Videlicet essentia sub formali ratione essentiae ut communis est, nec generat nec generatur, sed est Pater qui generat et Filius qui generatur; at sicut nomen Deus significans naturam divinam subsistentem sine certa determinatione personae potest per apposita notionalia determinari, ut supponat pro una certa persona, e. g. Deus generat Deum: ita et essentia potest per huiusmodi apposita indicari ut formaliter affecta caractere notionali paternitatis vel filiationis vel processionis. Haec valent eatenus, ut locutiones ss. Patrum quandoque insolentiores rite interpretentur, non autem ut obscuras et minus proprias sententias passim usurpare fas sit. Cf. Petav. l. VI. c. 10.

(2) On the formula *μία φύσις* etc.

carnis nobis recte intelligentibus deificationem? » (τὴν θεοποίησιν) s. Cyrill. cont. Nest. I. II. T. VI. p. 51.

Ex hac maxime propria ratione elevationis et deificationis humanae naturae consequitur altera. Sicut natura per ipsam substantialem incretam sanctitatem sanctificata est et tota comprehensa a Verbo ipsam sibi habente, quemadmodum ferrum ignitum igne, sed igne et luce penetrantur et comprehenduntur, quae sunt frequentes Patrum comparationes; ita in ipsam naturam assumptam promanant etiam omnes thesauri donorum creatorum, quae licet spectata propria ratione naturae creatae sint supernaturalia, ei tamen unione supposita, quatenus est Verbi natura, sunt debita et quodammodo connaturalia. Secundum hanc rationem alteram minus proprie et solum consequenter ad rationem priorem humana natura *deificata* dicitur.

Immo dicitur etiam quandoque natura absorpta esse a divinitate, et transiisse in divinitatis naturam, praesertim post resurrectionem, ut ab Athanas. cont. Arian. or. III. n. 48. T. I. p. 598.; Gregor. Nyssen. antirrh. n. 53. Galland. VI. p. 571. etc. Hoc postremum indiget explicatione, quam s. Cyrillus ep. I. ad Success. T. V. P. II. p. 138. seqq. dedit luculentam. Difficultas solvenda ei proposita a Successo haec erat, videri quibusdam consequi ex doctrina Cyrilli de una natura Verbi incarnata, a post resurrectionem sanctum illud corpus nostri omnium Salvatoris Christi in divinitatis naturam transiisse, ut totum sit sola divinitas. » Responso s. Patris ad haec revocatur. *Natura, humanitas, humanum, caro* accipi potest triplici significatione. Si intelligitur ipsa essentia et substantia naturae humanae, respondet Cyrillus: a fieri nequit, ut in deitatis essentiam vel naturam convertatur aliqua creatura, inter creaturas autem ipsa etiam caro numeratur. » Quandoque vero nomine *naturae, carnis, humani*, non ipsa essentia et substantia humana, sed status quidam naturae, in quo iuxta leges praesentis ordinis constituta reperitur, significatur, idque in oppositione ad statum supernaturalem dupliciter. Primo enim intelligi possunt nomine *naturae, carnis* etc. ipsa infectio peccati, ut Paulus dixit nos omnes

natura filios irae, et ex infectione consequentes cupiditates, insiti motus ad peccatum inclinantes ab Apostolo dicti lex peccati. Hoc sensu, prosequitur docere Cyrillus, naturam a divinitate absorptam esse in ipsa iam incarnatione: a quia humana caro facta est Verbi propria, desiit iam corruptioni succumbere, et quia Verbum utpote Deus peccatum non fecit, desiit etiam illa voluptatibus cupiditatuque subiacere. » Altero modo illis nominibus *naturae* (1), *carnis* etc. intelligitur naturalis corruptibilitas ac mortalitas, indigentia, infirmitas, status naturalis sensualitatis etc. quae enumerantur ab Apostolo I. Cor. XV. 40. seqq. (φθορα, ἀτιμία, ἀσθενεια, σωμα ψυχικόν in oppositione ad ἀφθαρσίαν, δόξαν, δύναμιν, σωμα πνευματικόν). Has, quas Graeci dicunt irreprehensibiles passiones (ἀδιάφλητα παθή), Verbum in sua humanitate voluit suscipere; sed opere redemptionis completo iam ille status naturae absorptus est, atque ita transit natura etiam quoad has qualitates in statum quandam divinum ei debitum tum ratione unionis cum Verbo, propter quam est natura proprie deificata, tum ut praemium respondens merito infinito (Phil. II. 9.). a Post resurrectionem (sunt verba Cyrilli) erat quidem illud ipsum corpus, quod passum fuerat, non tamen adhuc in se humanas infirmitates habens... neque id solum sed etiam vivificum, vitae namque corpus est, id est unigeniti Filii; glorificatum etiam claritate quae maxime Deum decet, et Dei corpus intelligitur. Itaque si quis illud corpus etiam divinum dicat, ut nimirum corpus hominis dicitur humanum, a decenti ratione non deviat... Cum sit enim Dei corpus omnia humana transcendit. » Modos, quibus humana Christi natura deificata et divina dici possit et quibus non possit, comprehendit s. Doctor hac conclusione: a ergo Christi corpus esse quidem divinum asserimus, cum sit *Dei corpus, et ineffabili gloria decoratum, incorruptibile, sanctum, vicifcum*; esse autem in deitatis naturam transmutatum, neque quis-

(1) Nomine *naturae* φυσικός aliquando designari non substantiam sed proprietates sensibiles seu accidentia, quibus substantia nobis manifestatur, alibi demonstravimus (Tract. de Eucharistia th. X.).

quam ss. Patrum aut sensit aut dixit, neque nos ita sentimus. » Cf. Petav. l. IV. c. 9; l. X. c. 1. n. 5. sqq.

Corollarium 2. Quando Cyrillus aliique Patres non raro docere videntur, duas naturas in Christo ratione tantum et mentis consideratione distingui, nomina *distinctionis*, *διζουσι*, *διζουσι*; aliquando etiam *διζουσι* usurpantur et intelligi debent in significatione *divisionis*. Quae enim sunt unius subiecti licet inter se diversa, ut sunt duae Christi naturae, vel quae naturam unum sunt, licet inter se realiter distinguantur ut tres divinae personae, a Patribus dicuntur aliquando sola ratione et consideratione mentis discerni hoc sensu, quod sola ratione *separatim considerantur*, non autem realiter separata sunt. Dico considerari *separatim*, non autem *separato*; si enim realiter unita e. g. humana natura spectaretur et affirmaretur *separata* a Verbo, iudicium esset falsum; sola autem mente et consideratione spectare *separatim* humanam naturam Christi, significat spectare eam secundum propriam essentiam abstrahendo a divina persona et natura, quaecum unita est. Quia in hac ipsa consideratione intelligitur humana natura esse substantia omnino diversa a natura divina, ista a Patribus dicta *distinctio* (*divisio*) *secundum rationem* non modo non excludit, sed includit et demonstrat adversus monophysitas *distinctionem realem* naturae a natura; quod vero PP. excludere volunt non est aliud, quam *realis divisio* Nestoriana et *ουσιη διζουσις*, ut eam appellat Cyrillus ep. ad Acaec. p. 117. et ep. 2. ad Success. p. 148. « Utramque naturam unius eiusdemque Dei Verbi incarnati id est humanati inconfuse, inseparabiliter, incommutabiliter esse cognoscimus, *sola intelligentia, quae unita sunt, discernentes* (*ουνη νοησει διζουσινοντες*) *propter confusionis duntaxat errorem*; aequaliter enim et divisionis et commixtionis detestamur errorem » s. Agatho Pontifex ep. ad Imp. lecta in Conc. VI. Hard. III. p. 1079. Vide can. 7. Conc. V. citatum a Pontifice ib. p. 1091. et Profess. fidei Iustiniani ib. p. 298. Cf. Petav. de Deo. l. I. c. 10; de Incarn. l. IV. cc. 2. et 10; l. VI. c. 9.

THESIS XXXVI.

Quo sensu possit dici hypostasis Christi composita.

« Quamvis hypostasis Verbi in se et secundum divinam tantum naturam spectata simplicissima sit, nec etiam possit propter infinitam suam perfectionem componi cum altero ad constituendum aliquid tertium ut totum, in quo ipsa sit pars; haec tamen non impediunt, quominus iuxta Patrum et Conciliorum doctrinam hypostasis eadem formaliter ut Christus est, et secundum suam humanam naturam considerata dicatur *hypostasis composita*. Quoad rem vero ipsam Patres hac locutione nihil aliud expressum voluerunt quam unitatem hypostaseos, cuius praeter divinam naturam sit etiam natura humana, substantialiter unita et realiter distincta. Unde praedicatione *hypostaseos Christi compositae* comprehenditur tum unitas personae contra Nestorianos, tum distinctio naturarum contra Eutychianos. »

I. Claudius Tiphanius in eo ad quod saepe appellavimus, egregio opusculo de hypostasi c. 64. 65. hunc dicendi modum acerrime impugnat, atque, nec Patres nisi forte aliquando impropria locutione *Christi hypostasin compositam* dixisse, nec antiquos theologos quibus est sapientia, s. Thomam, Halensem, Albertum M., s. Bonaventuram etc. id concessisse, sed « immo nullo modo asserendum esse » docuisse. *Christum* vero compositum esse, doceri utique et a Patribus et ab omnibus veteribus; plurimum autem differre haec duo, *Christus* est compositus, et *hypostasis Christi* est composita; cum illud prius fide sit certissimum, hoc alterum, ut ait, falso et periculose assertum a posterioribus theologis Caietano et plurimis Thomistis, a Suarezio, Vasquezio, Becano, Estio, Card. de Lugo, Maeratio (quibus addere potuisset alios, et possemus nos Tiphano recentiores praeter Petavium adiungere plures).

At vero Conciliorum et Patrum modus loquendi, quo non solum *Christus* compositus dicitur, sed disserte *hypostasis Christi* composita esse docetur, tam constans est et adversus haereticos vel unitatem hypostaseos Christi in duabus naturis vel distinctionem realem duarum naturarum in una Christi hypostasi negantes, inde a saeculo V. tam frequenter et asseveranter adhibitus, ut eum damnare

nullo modo fas sit. In Conc. V^o. Act. VIII. can. 4. dicitur: « si quis... non confitetur unitatem (ένωσιν i. e. unionem) Dei Verbi ad carnem animatam anima rationali et intellectuali *secundum compositionem* sive secundum subsistentiam factam esse, sicut ss. Patres docuerunt, et ideo *unam esse subsistentiam (ύποστασιν) compositam*, qui est Dominus Noster Iesus Christus unus de S. Trinitate; talis anathema sit. » Pergit deinde Concilium, docere, hanc definitione *compositionis* excludi tam Nestorii quam Eutychetis haeresin: « *unitio enim per compositionem* in mysterio Christi non solum inconfuse ea quae convenerunt, conservat, sed nec divisionem suscipit. » Est quidem verum, illi incho huius antiquae versionis « *unam subsistentiam compositam* » in textu graeco, ut nunc eum habemus, solum respondere haec verba *μιν αύτου την ύποστασιν*; et etiam secret. IV. Concilii Later. sub Martino I. ubi hi canones Concilii V^o referuntur, solum dici « *unam eius subsistentiam* » (Hard. III. p. 838.); sed in canonibus hoc ipso in Concilio V^o. subiectis Professioni Iustiniani, qui si non semper verbis certe re conveniunt cum canonibus Actionis VIII^{ae}, etiam graece habetur « *hypostasis composita* » can. 4. (1). Praeterea in synodo VI. lecta et approbata est epistola s. Sophronii ad Sergium, in qua adversus Nestorii et Eutychetis haeresim dicitur: « unum Christum profitemur, et Filium incarnatum Verbum colimus, et *unam eius hypostasin compositam* dicimus (κα μιν αύτου την ύποστασιν λεγομεν συνθετον), et in duabus eum annuntiamus naturis » (Hard. III. p. 1269). Pariter in symbolo fidei, quod extat inter Acta Conc. Ephesini (Hard. I. p. 1640; Mai Collect. Script. vet. T. VII. p. 162.) et editum fertur a PP. Nicaenis (Antiochenis) contra Paulum Samosatenum (2), declaratur, Christum esse « *unam personam compositam* ex divinitate coelestis et humana carne (έν προσωπον συν-

(1) Εί τις... ουχι καθ' ύποστασιν του θεου λεγων προς την σαρχα ενσωματωσαν ψυχη λεγων και νοση την ένωσιν ομολογει, και δια τουτο μιν αύτου την ύποστασιν συνθετον, ο τωουτος αναγκη εστω, ubi vides omnia esse eadem ut in latina versione canonis 4° Act. VIII.

(2) Vide de hoc symbolo cl. Newman in dissertat. II. inter quatuor editas Romae 1847.

θετον εκ θεοτητος ούρανιου και ανθρωπειας σαρκος)... totum Deum et totum hominem, totum Deum etiam cum corpore sed non Deum secundum corpus, totum hominem cum divinitate sed non hominem secundum divinitatem. » Patrum testimonia bene multa lege apud Petav. I. III. c. 12. n. 4. seqq.; Thomassin. I. III. c. 6; Suarez disp. VII. sect. 4.; Vasquez disp. XVI. c. 2. (1).

Ad veteres Scholasticos quod spectat, non tam praeferre illi loquuntur, ut Tiphanius recitat; sed vel simpliciter concedunt, esse Christi hypostasin compositam, ut s. Thomas 3. q. 2. a. 4, vel solum dicunt, eo quod non omnes rationes compositi reperiuntur in Christi hypostasi, hunc modum loquendi « non esse in usu modernorum » (saec. XIII), ut affirmat idem s. Thomas 3. dist. 6. q. 2. a. 3; et s. Bonaventura 3. dist. 6. a. 1. q. 2. expressius ait: « quoniam verbum compositionis calumniabile est, ideo doctores praesentis temporis *sensum retinent, declinantes vocabulum compositionis.* »

II. Cum auctoritate Patrum apud graviores theologos constet, posse dici hypostasin Christi compositam, sensus tamen huius effati non sit ita determinatus, ut avulsus a contextibus et scopo non possit multipliciter intelligi; inquirendum superest in genuinum sensum, quo hypostasis Christi composita praedicatur, et quo non praedicatur. Examinabimus significationem subiecti *hypostasis Christi*, deinde praedicati *composita*.

In termino complexo *hypostasis Christi* nomen *hypostasis* quod ponitur *in recto*, potest a) per se spectari connotando solum divinam non autem humanam naturam ita, ut appositum *Christi* non designet formalem rationem, sub qua hypostasis accipiatur, sed solum indicet totum seu complexum illud, in quo hypostasis per se et secundum solam divinam naturam spectetur abstrahendo a natura humana; ut spectetur, inquam, hypostasis divina, quae facta est in tempore hypostasis naturae etiam humanae et per hanc

(1) Quod Suarez, Vasquez II. cc., de Lugo disp. X. n. 3. aiunt, a Conc. VI. Act. XIII can. 6. definitam esse personam Christi compositam, falsum est; ii enim canones non sunt Concilii sed Cyri Alexandrii monotheletae, qui in hac synodo damnatus est (Hard. III. p. 1341).

Christus est, non autem *quatenus* est hypostasis naturae humanae et per hanc Christus, quod uno verbo dicitur: appositum *Christi* potest accipi *non formaliter sed materialiter*. Vel *b)* potest terminus complexus sumi *formaliter*, *hypostasis quatenus Christus est*, ubi connotantur et includuntur duae naturae divina et humana. In hac formali significatione terminus *hypostasis Christi* seu exactius *hypostasis Christus* idem plane est et eodem modo significat ac nomen *Christus*.

Nunc dicendum de sensu praedicati *composita*. Compositio in essentiali suo conceptu includit, ut exstet *realiter unum* (de compositione enim non solum rationis aut collectiva sermo est) *ex pluribus realiter distinctis*. Tres ergo notae includuntur in omni compositione: unitas realis, distinctio realis plarium, horum distinctorum non identificatio cum illo uno sed concursus ad unum et unitio in illo uno (1). Porro *compositio* accipi potest active pro coniunctione et unitioe unius cum altero, quae dici potest cum s. Maximo (T. II. p. 304) et cum Scholasticis *compositio huius ad hoc*, vel potest *compositio et esse compositum* dici *ipsum esse unum ex pluribus*, quae appellatur *compositio ex his*.

In omni reali compositione, quae est inter finita, componentia perficiuntur mutuo unum in altero; aut unum perficitur per alterum, et hoc alterum aliquem actum et *ἐντελέχεια* suarum perfectionum saltem quadamtenus acquirit. Adeoque si compositio est substantiarum, substantiae componentes sunt *partes*, quae si sint essentielles, *constituunt totum*; si sint integrantes, *totum perficiunt*. Porro quia solo lumine rationis aliud *unum ex pluribus* non cognoscimus, quam *totum exurgens ex partibus*, de hoc composito ex philosophia comperto verissima sunt axiomata: omne compositum con-

(1) Unum, quod identificatur cum pluribus inter se distinctis, ut divina natura identificatur cum tribus personis, non exstat *ex pluribus*, nec plura haec quatenus plura sunt et distincta, uniantur ad illud unum aut in eo copulantur; sed sunt tum singula tum omnia prorsus identice illud ipsum unum simplicissimum, in quo sub ea ratione, sub qua unum est, nulla est distinctio plarium, et ideo nulla unitio aut copulatio, et ideo nulla compositio. Cf. Tractat. de Deo th. XXVI.

stituatur vel perficitur ex partibus; omne compositum est perfectius suis componentibus; nullum compositum est absolute perfectum. At haec vera sunt, non quia est *unum ex pluribus*, sed quia est *totum ex partibus*; seu non ideo quia est *compositio*, sed quia est *talis compositio*. Vide s. Maximum T. II. p. 302-305.

His praenotatis facile deducemus cum Patribus, quo sensu *hypostasis Christi composita* dicenda sit, et quo non sit dicenda.

1°. Si hypostasis sumitur per se et solâ adsignificatâ naturâ divinâ, sive si hypostasis *Christi* dicitur materialiter et non formaliter, sane illa est simplicissima citra quamvis compositionem *ex his*. Potest tamen eo sensu dici hypostasis componi *ad hoc*, id est componi ad humanam naturam, cum compositio ex mente Patrum nihil plane sit aliud quam substantialis unitio (1). Ita Conc. V^{um} pluribus locis, Sophronius ep. ad Serg. (HARD. III. p. 1267.) (2), s. Maximus (T. II. p. 304.) et alii saepe dicunt Verbum compositum ad carnem et, ut Maximus ait, factum esse « concursum *huius ad hoc* » τούδε προς τοῦδε συνδρομῆν. « Quamvis Christus divinitatis suae simplicitatem etiam post unitio- nem et compositionem conservet, tamen propter unitam sibi carnem iuste *ad ipsam compositus esse* (3) credendus est » Maxent. dialog. I. II. (Bibl. Max. T. IX. p. 583).

(1) Frequenter PP. unionem secundum hypostasim et compositionem inter se commutant ut nomina plane synonyma, s. g. Conc. V. can. 4°: « Si quis non consistetur unionem secundum compositionem sine secundum substantiam factam esse, a. s. »; et in P. offensione Instin. can. 4°: « si quis non consistetur unionem secundum hypostasim et propterea unam hypostasim compositam » etc. et in ep. So. hrenli l. c. p. 1274. duae naturae dicuntur « inconfuse compositae in unam personam », ac propterea unus Christus est « per illarum secundum hypostasim unionem compositionis » διὰ τῆς καὶ ὑποστατικῆς πρὸς ἄλληλας συνδρομῆς συνδύσεως.

(2) Dicitur a Sophronio alisque tum Verbum compositum ad humanam naturam, ad corpus et animam, tum vicissim natura humana, corpus et anima dicuntur composita ad Verbum: αὐτοῦ (ψυχή καὶ σωματί) ὁ λόγος αὐτός καὶ θεὸς συνδιδότα. ἢ αὐτὸν συνσταμένα καὶ αὐτὸν συνδιδόμενα—πρὸς αὐτὸν ἀναγόμενα τε καὶ ἀρρητὸς συνδύσεως.

(3) Vides, nomen *Christus* hic accipi pro hypostasi secundum divinitatem tantum naturam spectata; neque enim Christus ut includens huma-

2°. Si *hypostasis Christi* sumitur formaliter quatenus Christus est, adsignificatis duabus naturis divina et humana, omnino perinde est, sive dicatur hypostasis Christi sive dicatur Christus; quamvis hoc sensu, si non tam usus loquendi quam rei significatae ratio habeatur, melius diceretur *hypostasis Christus* quam *hypostasis Christi* (cf. supra p. 56. 242). Unde sicut Christus, formaliter ut Christus est, non est simplex sed compositus *ex his*, eodem modo et eodem sensu hypostasis Christi seu hypostasis Christus, formaliter ut Christus est, seu ut hypostasis Christi connotat et includit praeter divinam etiam humanam naturam, composita dici debet *ex his*. Quam identitatem inter haec duo *Christus* et *hypostasis Christi* non considerasse Tiphani mirari sane est. Ait ipsemet egregie c. 4. p. 21: « licet usus obtinuerit, ut dicatur hypostasis hominis, Petri, regis, patris, filii, in rigore tamen similes locutiones minus congruae videntur sive grammaticae sive philosophicae, quia talis loquendi formula indicat hypostasim aut personam esse vel partem vel aliquid eius, quod significatur genitivo appposito; hypostasis autem et persona nullius sunt nec habentur ab ullo, sed sunt id ipsum, quod est et quod habet, quidquid est in quolibet. Sicut ergo non dicitur homo patris sed homo pater, ita melius diceretur hypostasis Petrus quam Petri, persona pater quam patris. » Consequenter concedere etiam debet, melius dici *hypostasim Christum* quam *hypostasim Christi*, si formaliter sumitur quatenus includit duas naturas et quatenus est Christus; ac proinde concedere debet, idem plane esse hoc sensu *hypostasim Christi* et *Christum*. Nihilominus tamen ipse c. 64. n. 5. primum statuit: « compositione reali et absoluta et ad intra *Christus* vere et proprie compositus est; haec assertio divina fide certa est, a) quia *Christus* non est simplex, cum sit Deus et homo; b) quia ita docent Concilia et Patres. » Tum vero idem ipse c. 65. n. 1. propositionem contradictoriam constituit de *hypostasi Christi*: « duo primo, *hypostasim Christi* post incarnationem nullo modo esse compositam compositione absoluta, in se et ad intra seu nam naturam, et hic homo sibi adhuc aliam carnem novit, aut ad aliam adhuc carnem compositus est.

ex his ut loquuntur ». Pugnat autem vehementi contentione adversus theologos Caietanum, Suarez, Vasquez, de Lugo etc. docentes *hypostasim Christi* compositam, immo audet c. 64. n. 3. hunc « loquendi modum non satis catholicum » appellare; adeoque videtur *hypostasim Christi* negare compositam eodem sensu, quo illi eam dicunt compositam. At illi evidentiter intelligunt hypostasim, formaliter ut Christus; ergo videtur vir doctus simul affirmare *Christum* esse compositum *ex his*, et simul negare *hypostasim Christi* esse compositam *ex his*, formaliter ut Christus est. Haec autem ex ipsius Tiphani principiis videntur omnino esse contradictoria. Re tamen vera causa tam acris et minime opportunae disceptationis contra alios theologos fuit homini doctissimo, quod hypostasim Christi semper consideravit, ut connotat solam naturam divinam non autem etiam humanam, quatenus est formaliter hic homo Christus. Hoc utique sensu verissimum est, quod docet, hypostasim Christi non esse compositam *ex his* sed esse compositam *ad hoc*, ad naturam videlicet assumptam; hocque unum probant omnia eius argumenta. At falsum plane est, hypostasim Christi formaliter ut Christus est, non esse eodem sensu compositam, quo compositus est Christus; aut hunc loquendi modum non esse apprime catholicum a Conciliis et Patribus traditum (1) (vide n. I.). Cf. Petav. III. c. 16.

3° Inquirendum est, quomodo sit et dicatur composita hypostasis Christus in comparatione cum aliis compositionibus naturalibus. Compositio *ex his* et compositum est effectus *activae compositionis ad hoc* seu unionis terminorum; qualis

(1) Habet tamen disceptatio Tiphani excusationem aliquam, dum haec duo *Christus* et *hypostasis Christi* inter se discernit. Nam in naturalis connaturali modo subsistentibus, ubi hypostasis ab hac singulari et integra natura quae subsistit in se, sola ratione distinguitur, hypostasis Patris, Filii, Socratis prorsus idem est, ac hypostasis Pater, Filius, Socrates; at in Christo hypostasis Verbum realiter distinguitur ab hac singulari et integra natura humana per se spectata; et ideo est aliquis sensus, quo *hypostasis Christi* non idem omnino significat, quod *hypostasis Christus* et *Christus*, si nempe *hypostasis Christi* sumitur pro hypostasi solam naturam divinam adsignificando, et *hypostasis Christus* aut *Christus* accipitur formaliter includendo naturam etiam humanam.

igitur est activa *compositio ad hoc*, talis est compositio *ex his*, et tale est compositum. Sicut compositio illa sensu *activo* est coniunctio plurium distinctorum ad unum, ita compositum est hoc *unum ex pluribus distinctis*. Naturales compositiones potissimas possumus distinguere triplicis modi; vel enim uniantur partes essentielles et substantiales ad unam naturam et hypostasin constituendam, ut anima unitur corpori; vel hypostasi et naturae praeexistenti unitur pars integrans, ut manus homini; vel hypostasi et naturae praeexistenti unitur accedens, ut homini esse album. In prima harum compositionum termini qui uniantur, sunt partes mutuo se perficientes, et ex ea oritur et simpliciter constituitur totum, quod est nova natura et hypostasis. In altera terminus tantum unus est pars, terminus alter est hypostasis et natura praeexistens ut totum, imperfectum tamen et cum aliqua privatione, ubi pars suam perfectionem acquirit in toto et totum ipsum per partis unionem secundum aliquid perficitur, non tamen simpliciter constituitur. In tertia hypostasis et natura nec constituitur nec perficitur secundum quod est substantia, sed solum secundum aliquid accidentale, e. g. non perficitur quatenus est homo, sed quatenus est albus; nec in hac compositione proprie sunt partes. Iam si cum his compositis comparemus *unum et distincta* in hypostasi Christo, facile videbimus, in quo plane differant, et in quo analogice conveniant.

a) Hypostasis Christi per se spectata est aeterna, necessaria, perfectionis infinitae; ergo per naturam humanam unitam nec constituitur velut totum exurgens ex partibus (cf. p. 300), nec potest ullo modo habere rationem partis; natura vero humana elevatur ac perficitur. Differt igitur a prima illa compositione ex partibus constituentibus. b) Quae in Christo uniantur, sunt substantiae; terminus seu unum complectens plura distincta non est una natura sed una hypostasis; quod vero maximum est, hypostasis divina propter infinitam perfectionem in se nullatenus perficitur per unitam naturam, sed per hanc absque sui mutatione constituitur homo et Christus formaliter (1). Ita differt ex

(1) « Illud vero quis facile Christianus aut ignoret aut dubitet, quod Verbum Deus, priusquam caro fieret, non fuit Christus sed tantum Deus?..

capite praesertim ultimo ab omnibus aliis compositionibus, in quibus propter finitatem componentium semper consequitur aliqua perfectio aut mutatio. Potest tamen et solet conferri cum prima et secunda, quatenus uniantur substantiae et terminus est unum substantiale; alio deinde modo cum secunda ac tertia, quatenus manens eadem hypostasis, quae antea erat, ad sum esse hypostaticum elevat naturam unitam.

Differt itaque haec compositio ab omnibus aliis, eo quod in alia quavis compositione adsignificatur imperfectio utriusque componentis, et utrique accedens perfectio per compositionem cum altero; in hac autem imperfectum et accedens perfectio unice se tenet ex parte unius componentis, naturae scilicet humanae. Unde alia omnis compositio est aliquo modo ex partibus, quatenus propria ratio partis est, quod sit aliquid imperfectum perficiendum per alterum unitum, et vicissim illud perficiens; in hac autem compositione hypostasis divina nullo modo pars est; natura humana habet aliquam rationem partis, quatenus elevatur et perficitur, non tamen est pars proprie, quia non perficit illud cui unitur et componitur. Quare si *compositio propria* ea sola dicitur, quae adsignificat imperfectionem et accessionem perfectionis in omnibus componentibus, et quae ideo est ex partibus proprie dictis, hypostasis Christi non est composita *proprio sensu*. Ita veteres aliqui qui vel maxime insistunt, ut composita credatur hypostasis Christi, in comparatione deinde cum compositione ex partibus dicunt, compositam esse Christi hypostasin *non proprie sed notative* s. Maxim. adv. dogm. Severi T. II. p. 304; Theodor. Abucara opusc. 2. p. 411. Verum nihil necesse est hanc imperfectionum adsignificationem includere in ipsa notione compositionis. Si ergo compositum dicitur *unum, quod est ex pluribus distinctis*, hypostasis Christi, formaliter ut Christus seu ut hic homo est, negari non potest proprie composita ex Verbo subsistente secundum divinam naturam et ex humana natura subsistente in Verbo, et per quam Verbum est hic homo. « Illa compositio (inquit S. Th. 3. q. 2.

Deus ergo factus est Christus, ut Christus es: ei Deus homoque perfectus » s. Fulgent. de Inc. et grat. ad Petrum c. 10.

a. 4. ad 2.) personae ex naturis non dicitur esse ratione partium, sed potius ratione numeri (quod sunt plura distincta unius et eiusdem), sicut omne illud in quo duo conveniunt, potest dici ex eis compositum. » Et re sane vera si in declarata significatione *compositionis* negatur composita hypostasis Christi, quatenus hypostasis illa formaliter homo est, id fieri tantum potest, vel quod negatur cum Nestorianis substantialis unitas hypostaseos quae est Dens et homo, vel quod negatur cum monophysitis realis distinctio duarum naturarum, per quas ille unus est Deus et homo.

4. Termini compositionis indifferenter dicuntur a Patribus vel Verbum seu hypostasis spectata secundum naturam divinam et humanitas, vel duae naturae divina et humana. Iuxta priorem modum loquitur Cyrillus (dialog. de Incarnat. T. V. P. I. p. 688). « Dicimus mediatorem Dei et hominum compositum esse *ex nostra humanitate* secundum propriam suam rationem perfecte se habente, et *ex Filio* qui naturaliter ex Deo genitus est ». Et in Thesaur. titul. XX. ib. p. 197: « unus Christus *ex humanitate et Verbo* mixtus est (*κεκρησμενός*), non per mutationem in id quod non erat, sed per assumptionem templi ex Virgine. » Forte etiam frequentius iuxta modum alterum indicantur duae naturae, divinitas et humanitas ut termini, ex quibus compositus est Christus seu hypostasis Christi; non quod duae naturae componantur in unam, sed quod divina natura sub ratione hypostaseos seu natura per hypostasin componitur cum natura humana. Ita e. g. ait Iustinianus in Profess. fidei (Hard. III. p. 290): « ex utraque natura, id est *ex divinitate et humanitate unum Christum compositum esse* dicentes confusionem unioni non introducimus... differentiam autem naturarum, *ex quibus compositus est*, significamus. »

Corollarium 1. Si hypostasis Christi intelligitur ut connotat divinam tantum naturam, et humana natura secundum se spectatur, natura humana distinguitur et differt secundum totum ab hypostasi Christi. Si hypostasis Christi sumitur formaliter ut Christus est, connotando utramque naturam, natura humana ab hypostasi distinguitur

realiter non tamen secundum totum sed velut pars a suo toto (1), quodammodo ita ut natura secundum essentialia tantum spectata distinguitur ab hypostasi etiam conaturali considerata cum omnibus attributis et accidentibus, quae ei insunt (vide p. 259 sq.).

Corollarium 2. Si quando Patres divinam humanamque naturam appellant *partes*, ex quibus Christus est compositus, ut Iustinianus in Prof. fid. Hard. III. 290; s. Maximus contr. Sever. ep. ad Ioan. cubicular. T. II. p. 301 et alibi; Ioannes Damasc. Fid. orth. III. c. 3. (versus finem), manifesto nulla habita ratione imperfectionis quae nomine partis adsignificatur, *partes* dicuntur componentia seu plura distincta, ex quibus exstat unus Christus, quoniam « licet perfectus sit Dei Filius et perfecta hypostasis citra humanitatem, non tamen absque humanitate perfectus est *Christus*, » ut loquitur Leontius I. I. cont. Nest. et Eutyech. Galland. XII. p. 662. (Cf. Petav. III. c. 15).

Contra cum Patres et veteres Theologi negare videntur Christi hypostasin esse compositam, id fit una ex hisce rationibus. Negant compositionem ex partibus proprie dictis, et ex qua hypostasis, cum antea non existisset, exsurgeret et constitueretur ut totum (cf. Max. I. c. p. 304; Theodor. Abucara opusc. p. 411); vel negant hypostasin compositam accipiendi hypostasin ut Verbum per se, et compositionem ut eam, quae dicitur *ex his* (Ferrand. diae. ep. ad Sever. n. 8); vel negant hypostasin compositam ex duabus hypostasibus (Gregorius M. in Evangel. hom. 38; Anastas. Sinait. in Hodego c. 22; Abucara opusc. 29. pag. 517).

Corollarium 3. Quando Concilia et Patres definiunt, Christum esse unam hypostasin « ex duabus et in duabus naturis », idem plane docent, ac quando dicunt, Christum esse hypostasin compositam, vel compositam esse Christi hypostasin. Omnes ergo imperfectiones, quas hac thesi

[1] Propositio Augustini de Roma damnata in Concil. Basileensi (sess. XXII.) nondum plene schismatico ita habet: « Ratio suppositalis determinans humanam naturam in Christo non realiter distinguitur ab ipsa natura determinata. »

excludendas esse diximus, ne praepostere intelligatur compositio, etiam excindendae sunt, ut rite interpretemur formulam, qua una hypostasis vel unus Christus dicitur esse ex duabus naturis.

Corollarium 4. Ratio substantiae *individuac* et *incommunicatio*, quae in superioribus secundum triplicem distinctionem *singularitatis*, *integritatis*, *totius in se* demonstrata est propria ratio hypostaseos, non obest, quominus hypostasis divina manens *tota in se* communicetur humanae naturae et, ut Patres saepe loquuntur, fiat hypostasis humanae naturae, quia haec communicatione, ipsa manens *tota in se*, citra sui mutationem solum incipit habere naturam creatam. Cf. Alex. Hal. 3. q. 6. m. 3; s. Bonavent. 3. dist. 5. a. 1. q. 2. ad 1. et 2; Suarez de Trin. l. I. c. 1. n. 11.

Corollarium 5. Quod hypostasis Verbi ut connotat divinam tantum naturam, persona simplex est, hypostasis vero Christi ut connotat praeter divinam etiam humanam naturam, atque ratione huius naturae sibi unitae persona est composita, inde nullo modo fit, ut sit altera et altera hypostasis. Quia namque hypostasis Verbi infinite perfecta per humanam naturam nullatenus perficitur vel mutatur, ideo *distinctio realis* inter personam simplicem et inter eandem personam quatenus est composita, non est ex parte humanae naturae (cf. p. 300). Si Verbum esset pars cum humanitate ut parte altera componens hypostasin Christi, quemadmodum ex anima et corpore unitis exurgit composita hypostasis et natura Petri, aut si Verbum saltem esset quid perfectius una cum humana natura sibi unita quam sine illa, profecto hypostasis Christi composita vel esset alia vel saltem aliqua acquisita perfectione distingueretur ab hypostasi simplici Verbi per se spectata. At « persona Christi non dicitur composita quasi esse sum sit ex multis constitutum, hoc enim est contra rationem aeterni, sed quia ad multa se extendit, quae assumuntur in illud esse » (hypostaticum) S. Th. 3. dist. 6. q. 2. a. 3. ad 2. Hinc Verbum hypostasis simplex manens tota in sua infinita perfectione solum eo est composita, quatenus homo

Christus est, quod absque sui mutatione iam habet respectum ad naturam humanam ut suam; et propterea distinctio ex parte hypostaseos, dum comparatur ut nondum habens et ut iam habens naturam humanam assumptam, est distinctio tantummodo rationis cum fundamento in re (sicut inter Deum per se spectatum et inter Deum creatorem); distinctio autem realis est ex parte humanae naturae, quae antea non erat et nunc est natura Verbi (vide th. XXXIII. pag. 293. sqq.).

Patet ex dictis, quomodo in forma respondendum sit difficultati, quam obscuram appellat Suarez (disp. VII. sect. 4.): hypostasis *Verbum* formaliter spectata est hypostasis simplex; hypostasis *Christus* formaliter spectata est hypostasis composita. Atqui hypostasis simplex et hypostasis composita realiter distinguuntur. Ergo hypostasis *Verbum* et hypostasis *Christus* formaliter spectata realiter distinguuntur.

Respondeo ad *maiolem*: primam partem *concedo*; secundam partem *distinguo*: hypostasis *Christus* est composita exurgens ex partibus, *nego*; est composita ex Verbo ut persona immutabiliter permanente absque novae perfectionis accessione et ex humana natura, quae perficitur et non perficit, *concedo*. Pariter *distinguo minore*: hypostasis simplex, et composita exurgens ex partibus vel in qua componentia sese mutuo perficiunt, realiter distinguuntur, *concedo*; si hypostasis simplex praeevens tantum est composita eo, quod sine sui mutatione habet alteram naturam, *subdistinguo*: hypostasis ita composita ab hypostasi simplici realiter distinguitur sub formali ratione hypostaseos et habentis naturam, *neg*; distinguitur realiter natura humana assumpta in hypostasi composita a negatione naturae assumptae in hypostasi simplici, *concedo*.